

Research Paper

Identifying the Channels of Impact of the Spread of Corona Disease (COVID-19) on the Sport Economy in Guilan Province

Noshin Benar^{1*} , Fatemeh Saeedi² , Masoumeh Salahshouri³

Received: Oct 18, 2022

Revised: Apr 18, 2025

Accepted: Jan 01, 2023

ABSTRACT

Objective: The present study aimed to identify the transmission channels through which the COVID-19 pandemic affected the sports economy of Guilan Province.

Methodology: This research employed a qualitative approach, utilizing the grounded theory strategy based on Glaser's method (1992). Semi-structured interviews were used as the data collection tool, and participants were selected through purposive and snowball sampling. A total of 19 interviews were conducted, and data collection continued until theoretical saturation and adequacy were achieved.

Results: The results of open coding after the final screening indicated that 47 indicators could represent the transmission channels through which COVID-19 influenced the sports economy of Guilan Province. In the axial coding stage, these indicators were categorized into 14 concepts. Finally, selective coding led to the identification of six major categories: disruption in the supply side, disruption in the demand side, disruption in the labor market (employment), disruption in the private sector sports goods and services market, disruption in the public and semi-public sectors, and disruption in investment.

Conclusion: Based on the findings, it is recommended that sports policymakers swiftly design and implement supportive measures and compensatory programs for sports business owners, considering the identified transmission channels. These actions can help prevent widespread closures and bankruptcies in the sector while contributing to the economic sustainability of sports. Additionally, governmental support and the introduction of investment incentives can facilitate the entry of new investors and promote the growth and development of sports services both during and after the crisis.

Keywords: Sports Economy; Corona; Supply; Demand

1. Associate Professor of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran. (Corresponding author)
2. Ph.D in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran.
3. Ph.D Student in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran.

* Corresponding author's e-mail address: Noshin.benar@gmail.com

Cite this article: Benar, N., Saeedi, F., & Salahshouri, M. (2025). *Identifying the Channels of Impact of the Spread of Corona Disease (Covid-19) on Sports Economy*. *Journal of Sport Management and Development*, 14(2), 129-150.

DOI: <https://doi.org/10.22124/JSMD.2023.21937.2733>

Extended Abstract

Introduction and State of Problem

On December 8, 2019, an outbreak of a respiratory disease called the novel coronavirus (COVID-19) was reported in Wuhan, China, which subsequently affected most countries worldwide (Wang, Horby, Hayden & Gao, 2020). The impact of the COVID-19 crisis and the subsequent countermeasures varied across different regions. For instance, the Swedish government provided loans to support affected sports venues, and non-governmental organizations voluntarily assisted the sports sector (Timpka, 2020).

One of the most significant economic activities is related to the sports industry (Rostamzadeh & Yadegar, 2022). Various developments over the past few decades, particularly in the industry and technology sectors, have influenced the relationship between economics and sports. Consequently, the substantial volume of money circulating within the leisure industry in general, and the sports sector in particular, has transformed sports into a method for generating national and regional income, the oversight of which is not feasible (Mohsenifar et al., 2023). The rapid development of the sports industry and its placement among the top 10 industries in Europe and America have directed attention towards this sector in other countries as well (Sedigh et al., 2023).

The outbreak of COVID-19 in Guilan, one of the leading provinces in sports in Iran, had a severe impact on the region's sports economy. The closure of sports clubs, a decline in demand for sports-related services and products, and the loss of employment opportunities for thousands of coaches and referees were among the consequences of this crisis. Given the presence of over 115,000 registered athletes and 2,400 sports clubs in the province, the continuation of this situation without support measures could cause irreparable damage to the sports economy. This study examines the effects of COVID-19 on Guilan's sports economy and proposes solutions to mitigate its consequences.

Methodology

This research employs a qualitative approach to analyze the consequences of the COVID-19 outbreak on the sports economy of Guilan province, as this emerging phenomenon is rapidly evolving and difficult to predict accurately. The study utilizes the grounded theory method with Glaser's emergent approach (1992) to analyze the data. This method emphasizes constant comparison of data to extract new concepts.

Initially, a preliminary list of the economic impacts of COVID-19 was compiled through a review of scientific sources, which served as the basis for interview questions. Subsequently, an interview guide was developed and sent to experts. Semi-structured interviews were conducted until theoretical saturation was reached. Finally, qualitative analysis was employed to summarize, categorize, and extract the final findings.

Results

In the first stage, the channels through which COVID-19 affected the sports economy of Guilan province were identified. Open coding results revealed 47 indicators influencing this domain,

which are presented in Table 2.

During the axial coding phase, these indicators were grouped into 14 concepts, each representing different aspects of the COVID-19 crisis's impact on the provinces' sports economy. In the selective coding stage, these concepts were categorized into six main themes:

1. Disruptions on the supply side: This includes the forced closure of sports venues, reduced supply chain capacity, increased production costs, and restrictions on sports-related businesses.
2. Disruptions on the demand side: Household and business demand for sports goods and services declined due to health concerns, reduced income, economic uncertainty, and rising prices.
3. Disruptions in the sports labor market (sports employment): Workforce downsizing, reduced athlete income, and adverse effects on informal jobs and uninsured workers.
4. Disruptions in the private sector sports goods and services market: Revenue losses from broadcasting rights, ticket sales, sponsorships, and the operations of sports goods manufacturers and suppliers.
5. Disruptions in the public and semi-public sectors: Increased operational costs, decreased revenues from public sports facilities, and reduced financial support for the sports sector.
6. Disruptions in investment: Decreased investor interest due to repeated lockdowns, lack of financial support, and rising construction and maintenance costs for sports venues.

Discussion and Conclusion

The COVID-19 pandemic has had a profound impact on the sports economy of Guilan province, leading to an unprecedented recession. According to the study's findings, the crisis exerted pressure on the sports economy through two main channels: supply-side and demand-side disruptions. The forced closure of many sports services, including gyms, competitions, and related activities, resulted in a sharp decline in revenues and threatened sports-related employment. Additionally, lockdown-related restrictions and rising production costs created serious challenges in sourcing raw materials for sports goods.

On the demand side, reduced household incomes, rising living costs, and economic uncertainty led to lower consumption of sports goods and services. Many individuals opted to exercise outdoors or at home instead of attending gyms and sports facilities. This behavioral shift among consumers not only reduced employment in the sports sector but also had ripple effects on related industries, including sports equipment manufacturers, coaches, and sports managers.

This study reveals that the COVID-19 outbreak not only led to the closure of many sports-related jobs but also transformed business models. Sports clubs and federations were compelled to seek alternative solutions, such as virtual and online sports, but these alternatives have not been sufficient to compensate for traditional revenue losses. Furthermore, the pandemic has contributed to inflation in the sports sector, reduced government support, and exacerbated investment challenges in the industry.

Ultimately, the findings indicate that comprehensive support policies from both the government and the private sector are essential to address such crises. Financial aid packages, tax reductions, the development of digital infrastructure in the sports sector, and the promotion of investments in online and home-based sports are among the measures that could help revive the sports economy. The COVID-19 crisis has demonstrated that the sports industry, as an essential part of the economy and society, requires flexibility and innovation to cope with global challenges.

Originality/Value

The COVID-19 pandemic, by causing widespread disruptions in supply chains, demand, employment, investment, and the functioning of both public and private institutions, has brought the sports economy of Gilan Province into an unprecedented state of recession. Overcoming this situation requires formulating effective support policies, utilizing modern digital capacities, and developing resilient infrastructures to withstand similar future crises. Accordingly, this study, through a qualitative approach focusing on explaining the economic impact channels of the COVID-19 crisis within the real context of the province's sports sector, represents a novel step toward a deeper understanding of the dimensions and consequences of the pandemic on the sports economy.

Research Limitations/Implications

Despite its scientific and practical contributions, this study faced certain limitations that may serve as a basis for future and more precise research. The first limitation lies in the use of a qualitative approach as the primary method of analysis. Due to the lack of detailed quantitative data, the study's findings are based solely on the perspectives of experts and stakeholders in the sports field. Therefore, future research is encouraged to employ a mixed-methods approach to enhance both the accuracy and depth of analysis. Another limitation concerns the geographic scope of the study, as it was confined to Guilan Province. Expanding the research to include other provinces or conducting comparative studies with other countries could lead to more comprehensive and generalizable results.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

The study adhered to all ethical principles. Prior informed consent was obtained from all participants, and confidentiality and anonymity were maintained throughout the research process.

Funding

This study was financially supported by the General Directorate of Sports and Youth of Guilan Province.

Authors' contribution

All stages of the research were conducted collaboratively by the authors.

Conflict of interest

The authors have no conflicts of interest to declare relevant to this article's content.

Acknowledgments

This research was commissioned by the General Directorate of Sports and Youth of Guilan Province. The authors sincerely thank the organization for its cooperation and support throughout various stages of the study.

References

- Mohsenifar, A., Dousti, M., & Tabesh, S. (2023). Identifying and Ranking the Economic Challenges of Beach Soccer Clubs in Mazandaran. *Journal of Sport Management and Development*, 12(4), 216-244. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2019.11068.1822>] [In Persian]
- Rostamzadeh, P., & Yadegar, Z. (2024). Investigating the Position of Sports Industry in Iran's Economy: Input-Output Table Approach. *Journal of Sport Management and Development*, 13(1), 146-167. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2022.22104.2693>] [In Persian]
- Sedigh, S., Hematinezhad, M., Shafiee, Sh., & Gholizadeh, M. (2023). A model for analyzing the development of Iranian sports industry system. *Journal of Sport Management and Development*, 12(1), 1-22. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2020.13780.2085>] [In Persian]
- Timpka, T. (2020). Sport in the tracks and fields of the corona virus: Critical issues during the exit from lockdown. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 23(7), 634-635. [<https://doi.org/10.1016/j.jsams.2020.05.001>]
- Wang, C., Horby, P.W., Hayden, F.G., & Gao, G.F. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. *The Lancet*, 395(10223), 470-473. [[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30185-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30185-9)]

کانال‌های اثرگذاری شیوع بیماری کرونا (کووید-۱۹) بر اقتصاد ورزش استان گیلان

نوشین بنار^{۱*}، فاطمه سعیدی^۲، معصومه سلحشوری^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۱۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۱/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۲۶

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر شناسایی کانال‌های اثرگذاری شیوع بیماری کرونا (کووید-۱۹) بر اقتصاد ورزش استان گیلان بود. **روش‌شناسی:** روش پژوهش از نوع کیفی بود و از استراتژی نظریه داده‌بنیاد به شیوه گلیزر (۱۹۹۲) استفاده شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بود و جهت نمونه‌گیری از روش هدفمند و گلوله برفی استفاده شد. در مجموع ۱۹ مصاحبه انجام شد و نمونه‌گیری تا جایی تداوم یافت که پژوهش به اشباع نظری و کفایت رسید.

یافته‌ها: نتایج کدگذاری باز پس از غربالگری نهایی حاکی از آن بود که ۴۷ نشان می‌تواند از مصادیق کانال‌های اثرگذار بیماری کرونا (کوید-۱۹) بر اقتصاد ورزش استان گیلان باشد. سپس در مرحله کدگذاری محوری، نشان‌ها در ۱۴ مفهوم طبقه‌بندی شد. در نهایت ۶ مقوله شناسایی شده حاصل از کدگذاری انتخابی شامل مقوله اختلال در طرف عرضه، اختلال در طرف تقاضا، اختلال در بازار نیروی کار (اشتغال)، اختلال در بازار کالا و خدمات ورزشی بخش خصوصی، اختلال در بخش دولتی و شبه دولتی، اختلال در سرمایه‌گذاری طبقه‌بندی شدند.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود متولیان ورزش با در نظر گرفتن کانال‌های اثرگذاری شناسایی‌شده، به‌سرعت راهکارهای حمایتی و برنامه‌های جبرانی را برای صاحبان کسب‌وکارهای ورزشی تدوین و اجرا کنند. این اقدامات می‌تواند از تعطیلی و ورشکستگی گسترده در این حوزه جلوگیری و به پایداری اقتصادی ورزش کمک کند. همچنین، حمایت‌های دولتی و ایجاد مشوق‌های سرمایه‌گذاری می‌تواند مسیر ورود سرمایه‌گذاران جدید را هموار کند و زمینه رشد و توسعه خدمات ورزشی را در شرایط بحران و پس از آن فراهم سازد.

واژه‌های کلیدی: اقتصاد ورزش، کرونا، عرضه، تقاضا

۱. دانشیار مدیریت ورزش، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. (نویسنده مسئول)

۲. دکتری مدیریت ورزش، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

۳. دانشجوی دکتری مدیریت ورزش، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

* نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: Noshin.benar@gmail.com

استناد: بنار، نوشین؛ سعیدی، فاطمه و سلحشوری، معصومه. (۱۴۰۴). کانال‌های اثرگذاری شیوع بیماری کرونا (کووید-۱۹) بر اقتصاد ورزش. مدیریت و توسعه ورزش، ۱۴(۲)، ۱۲۹-۱۵۰.

DOI: <http://doi.org/10.22124/JSMD.2023.21937.2733>

نوآوری پژوهش و پیام کلی

همه‌گیری کووید-۱۹ با ایجاد اختلالات گسترده در زنجیره تأمین، تقاضا، اشتغال، سرمایه‌گذاری و عملکرد نهادهای دولتی و خصوصی، اقتصاد ورزش استان گیلان را در معرض رکودی کم‌سابقه قرار داده است. برون‌رفت از این وضعیت مستلزم تدوین سیاست‌های حمایتی مؤثر، بهره‌گیری از ظرفیت‌های نوین دیجیتال، و ایجاد زیرساخت‌های مقاوم در برابر بحران‌های مشابه در آینده است. لذا این پژوهش با استفاده از روش کیفی با تمرکز بر تبیین کانال‌های اثرگذاری اقتصادی بحران کرونا در بستر واقعی ورزش استان، گامی نو در راستای شناخت دقیق‌تر ابعاد و پیامدهای این همه‌گیری در حوزه اقتصاد ورزش به‌شمار می‌رود.

مقدمه

از هشتم دسامبر سال ۲۰۱۹، شیوع یک بیماری تنفسی به نام کرونا ویروس جدید یا کووید-۱۹^۱ در ووهان، چین گزارش شد که متعاقباً بیشتر کشورهای جهان را تحت تأثیر قرار داد (وانگ و همکاران، ۲۰۲۰). کرونا ویروس‌ها خانواده بزرگی از ویروس‌ها هستند که از بیماری سرماخوردگی گرفته تا بیماری‌های شدیدتر مانند سندرم تنفسی خاورمیانه^۲ و سندرم حاد تنفسی^۳ را شامل می‌شود. به طور کلی، ویروس کووید-۱۹ یک بیماری تنفسی می‌باشد که قدرت شیوع آن باعث نگرانی‌های جهانی شده است (ژو و همکاران، ۲۰۲۰). به همین دلیل در ۳۰ ژانویه سال ۲۰۲۰ سازمان بهداشت جهانی (WHO) همه‌گیری کروناویروس جدید - ۲۰۱۹ را به عنوان فوریت بهداشت عمومی با نگرانی بین‌المللی (PHEIC) اعلام کرد (فرنوش و همکاران، ۲۰۲۰). همه‌گیری پدیده کرونا بر جنبه‌های متفاوت زندگی فردی و کسب‌وکارهای ملی و بین‌المللی تأثیر گذاشته و باعث شده است که سبک زندگی افراد و خانواده‌ها، روابط بین کشورها و البته کسب‌وکارها تغییر کند. در گذشته نیز جامعه بشری با پدیده‌های ناراحت‌کننده بزرگی همچون رکود شدید اقتصادی در سال ۱۹۳۰ یا ۲۰۰۸، سیل، زلزله، جنگ‌های جهانی ویرانگر اول و دوم و غیره روبرو بوده است؛ اما در مقایسه با بحران‌های گذشته، سه ویژگی مجزا، پدیده کرونا را از سایر بحران‌ها متمایز کرده است:

الف. پدیده‌ای همه‌گیر است؛ و همه بخش‌ها، صنعت‌ها، کشورها، خانوارها، دولت‌ها و ... را تحت تأثیر قرار داده است (البته با آثار متفاوت)، در حالی که بحران‌های گذشته، بخشی از کشورها، خانوارها، دولت‌ها را تحت تأثیر قرار می‌داد. ویروس کرونا، فقیر و غنی یا کشور توسعه‌یافته و در حال توسعه نمی‌شناسد. ب. ناشناخته بودن منبع کرونا؛ بر خلاف بحران‌هایی مثل جنگ جهانی، اعتصاب، سیل و ... راه حل‌های تقریباً شناخته شده‌ای داشته و دارند و اگر اراده‌ای برای حل آن‌ها باشد، خاتمه می‌یابند؛ ولی برای بحران کرونا، بعد از چندین ماه، هنوز راه حلی پیدا نشده است. ج. نداشتن تجربه قبلی؛ بشر بحران‌هایی مانند سیل و جنگ و زلزله را بارها تجربه کرده است، ولی برای مقابله با بحرانی در این سطح و شدت، تجربه چندانی ندارد (نظری، ۲۰۲۰). با توجه به این ویژگی‌ها، شیوع کرونا ویروس جدید چالش‌های زیادی در همه ابعاد مختلف برای کشورهای سراسر جهان به همراه داشته است، به طوری که حتی کشورهای توسعه‌یافته که مدعی دارا بودن نظام‌های سلامت و مددکاری اجتماعی پیشرفته بودند نیز طی مدت اخیر با مشکل مواجه شده‌اند. در این بین، یکی از پرسش‌های اصلی این است که ویروس کرونا تا چه حد می‌تواند بر بخش‌های اقتصادی هر کشور تأثیر بگذارد (صادقی و همکاران، ۲۰۲۰). خطر ویروس کرونا به حدی است که می‌توان آن را آغازی بر وقوع یک رکود در اقتصاد جهانی دانست. در دنیایی که به شدت پیوسته و دارای ارتباطات قوی بین کشورهاست، اثرات طغیان بیماری فراتر از مرگ و میر (کسانی که می‌میرند) و ناخوشی (کسانی که در یک دوره زمانی قادر به کارکردن نیستند)، ظاهر می‌شود زیرا با کند شدن فعالیت‌های اقتصادی به علت اختلال در تولید، کارکرد زنجیره تأمین عرضه جهانی نیز مختل خواهد شد. شرکت‌ها در سراسر جهان، صرف نظر از اندازه تجربه انقباض در تولید را آغاز کرده‌اند. محدود شدن حمل و نقل به خصوص در بین کشورها، باعث کندتر شدن فعالیت‌های اقتصاد جهانی شده است؛ مهم‌تر از همه، ترس در بین مصرف‌کنندگان و بنگاه‌ها موجب تغییر الگوهای مصرف متداول و ناهنجاری‌های بازار شده است؛ بازارهای جهانی مالی نیز در پاسخ به این تغییرات واکنش نشان داده‌اند و شاخص‌های سهام جهانی افت کرده است (SRTC, 2020). خان و نوشاد (۲۰۲۰) در پژوهشی که به بررسی اپیدمیولوژی ویروس کرونا در جهان و تأثیرات آن بر اقتصاد چین

¹ COVID-19

² Wang et al

³ MERS-CoV

⁴ SARS-CoV

⁵ Xu et al

⁶ World Health Organization (WHO)

⁷ Public Health Emergency of International Concern (PHEIC)

پرداخته بودند بیان کردند نرخ تورم در این کشور بسیار بالا است که به ۵۰ درصد رسیده است و رشد اقتصاد نیز در حال کاهش است و نسبت به گذشته ۲ درصد کاهش یافته است (خان و نوشاد، ۲۰۲۰).

بر اساس بررسی‌های اقتصادی که تاکنون و در زمان اپیدمی صورت گرفته است نشان می‌دهد که شیوع ویروس کرونا بخش‌های اقتصادی از جمله گردشگری، بازرگانی خارجی، بازار سرمایه، بازار ارز، بازار مسکن، کسب‌وکارهای خرد، کسب‌وکارهای عمومی، قیمت کالاها، تولید ناخالص داخلی را تحت تأثیر قرار داده است (SRTC, 2020). اقتصاد از جمله مقوله‌هایی است که در همه حوزه‌ها نقش اساسی را ایفا می‌کند (اسکو و شجاعی، ۲۰۱۵). یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی، مربوط به صنعت ورزش است (رستم‌زاده و یادگار، ۲۰۲۲). تحولات گوناگون طی چند دهه اخیر به خصوص در بخش صنعت و فناوری، بر رابطه بین اقتصاد و ورزش تأثیر گذاشته چنانکه امروز حجم پول در گردش، در بخش صنعت فراغت به طور عام و در بخش ورزش به طور خاص، ورزش را به یکی از شیوه‌های کسب درآمد ملی و منطقه‌ای تبدیل کرده که چشم‌پوشی از آن امکان‌پذیر نیست (محسنی‌فر و همکاران، ۲۰۲۳). ورزش همواره بخش مهمی از زندگی جامعه بشری بوده اما امروز بخش مهم‌تری در اقتصاد نیز شده است. رویدادهای ورزشی تأثیرات شگرفی در اقتصاد کشورها ایجاد می‌کنند که رد پای این تأثیرات در مراحل گذار آن‌ها به توسعه‌یافتگی یا ظهور اقتصادی مشهود می‌باشد (آندرف و آندرف، ۲۰۱۱). از دهه ۱۹۶۰ میلادی اقتصاد و ورزش به مدد گسترش رسانه‌ها با یکدیگر به تعامل پرداختند و روند موسوم به تجاری‌شدن ورزش شکل نوینی به خود گرفت. این تعامل سودمندی‌های متقابلی برای نهادهای ورزشی و اقتصادی به همراه داشت. از یک سو اقتصاد به کمک مخاطب پرشمار در عرصه ورزش توانست بازار مناسبی برای تبلیغ و ترویج فرآورده‌های خود دست و پا نماید؛ و از سوی دیگر ورزش نیز توانست با بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی، ضمن افزایش توانمندی در عرصه زیرساخت‌ها و رشد و گسترش کمی و کیفی، وضعیت اقتصادی ورزشکاران را متحول کند و فضای جدیدی موسوم به حرفه‌ای شدن را به وجود آورد (اسپانگنبرگ، ۲۰۰۴). توسعه پرستاب صنعت ورزش و قرارگیری آن در بین ۱۰ صنعت برتر اروپا و آمریکا سبب شده است تا در سایر کشورها نیز توجهات به این صنعت معطوف شود (صدیق و همکاران، ۲۰۲۳).

ورزش در ابعاد مختلف، آثار مثبتی بر جامعه دارد که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به پیامدهای اقتصادی اشاره کرد. اثرات مستقیم اقتصادی ورزش شامل مواردی همچون تولید کالاها و خدمات ورزشی، صادرات و واردات، هزینه‌های خانوار، احداث اماکن و فراهم‌سازی تسهیلات ورزشی، تبلیغات، حضور در بازار سرمایه، پوشش رسانه‌ای، ایجاد اشتغال، جذب گردشگران ورزشی و جلب حمایت مالی است. در مقابل، اثرات غیرمستقیم اقتصادی ورزش نیز در زمینه‌هایی مانند ارتقای سطح سلامت عمومی، کاهش هزینه‌های درمانی و در نتیجه توسعه برنامه‌های ملی سلامت، کاهش بزهکاری، کاهش غیبت کارکنان و افزایش عملکرد و بهره‌وری آنان نمود می‌یابد (یوئن، ۲۰۲۱). هر نقطه‌ای از جهان که ورزش را مورد بررسی قرار دهیم، تأثیر بحران ویروس کرونا و به تبع آن اقدامات مقابله‌کننده متفاوت است. مثلاً دولت سوئد به منظور حمایت از اماکن ورزشی خسارت‌دیده، وام‌هایی را در اختیار بخش‌های متضرر قرار داده است و سازمان‌هایی غیردولتی نیز به صورت داوطلبانه به کمک این بخش‌ها شتافته‌اند (تیمپکا، ۲۰۲۰).

ویروس کووید-۱۹ همان‌گونه که اقتصاد جهان را به شدت تحت تأثیر خود قرار داده است (سقوط ارزش بازار سهام، توقف سرمایه‌گذاری‌ها، رکود بازار خرید و فروش مستغلات، بازار کالاها و خدمات و ...)، اقتصاد ورزش را نیز بی‌نصیب نگذاشته است. کرونا، جامعه ورزش را با بحران مالی مواجه کرده و این بحران مالی شامل بیکاری چندین ماهه مربیان، مدیران و کارکنان

¹ Andreff & Andreff

² Spangenberg

³ Yuen

⁴ Timpka

بخش‌های فرعی امکان ورزشی و مسابقات شده است و جبران این ضرر مالی بزرگ از دیگر معضلات بحران شیوع ویروس کروناس (حمای و همکاران، ۲۰۲۲). دوارته مونیوز و مییر^۱ (۲۰۲۰) در نتایج پژوهش خود بیان می‌کنند که با توجه به اینکه فاصله اجتماعی به عنوان یک عامل مهم در جلوگیری از شیوع کروناویروس شناخته شده است، مسابقات فوتبال ابتدا بدون هواداران انجام می‌گرفت. با این حال، افزایش تعداد موارد کووید ۱۹، انجمن‌های ورزشی را وادار به تعویق انداختن و حتی لغو مسابقات کرد و همچنین مسابقات قهرمانی فوتبال اروپا در سال ۲۰۲۰، لیگ قهرمانان اروپا و لیگ‌های مهم ملی، اکنون به تعویق افتاده‌اند و مشخص نیست که بازی‌های در چه زمان‌هایی برگزار می‌شوند. تنظیم مجدد رویدادهای بدون تاریخ مشخص، دوره عدم اطمینان مالی برای فوتبال را پیش‌بینی می‌کند. از دست دادن درآمد به‌زودی می‌تواند باشگاه‌ها را مجبور به تعطیلی کند. با این حال، اولویت اصلی جامعه کنترل بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ است؛ بنابراین، باشگاه‌ها مجبور به رعایت مقررات برای بهبودی خواهند بود (دوارته مونیوز و مییر، ۲۰۲۰).

به دلیل شیوع بیماری، در صنعت ورزش سه بخش اصلی درآمدی یعنی، حق پخش رسانه، بلیت فروشی و هزینه‌های جانبی مسابقات، از بین رفته است. خصوصاً در مورد ورزش‌های حرفه‌ای که استادیوم‌های بزرگ، حق پخش تلویزیونی، پشتیبان‌ها و حجم قابل توجهی از درآمد را شامل می‌شوند. کوانسا و همکاران^۲ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر شیوع ویروس کرونا (کوید-۱۹) در لیگ برتر انگلیس پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که درآمد تلویزیون مهم‌ترین منبع درآمد برای حقوق بازیکنان و ارزش‌های بازار است و به دنبال آن درآمد بازی و درآمد تجاری است که بر اساس این مطالعه پیش‌بینی می‌شود حقوق بازیکنان، ارزش بازار و هزینه‌های انتقال در فصل آینده EPL، ۲۰۲۱/۲۰۲۰ کاهش می‌یابد (کوانسا و همکاران، ۲۰۲۱). به نظر می‌رسد که با توجه به نو بودن پدیده و به رغم تلاش‌های فراوان سازمان‌های مختلف، به جز محدود مقالات علمی خارجی، کار پژوهشی جامعی در حوزه تبعات اقتصادی ویروس کرونا در ورزش انجام نگرفته است که در ذیل به تعدادی از آن‌ها اشاره شده است. علی‌دوست قهفرخی و صادقی آرانی (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان تاب‌آوری کسب‌وکارهای ورزشی در بحران کووید-۱۹، یازده چالش در دو دسته «چالش‌های طرف عرضه» و «چالش‌های طرف تقاضا» را شناسایی نمودند. همچنین، ۹۴ راهکار تاب‌آوری کسب و کارهای ورزشی در دوران کرونا و پساکرونا شناسایی و در چهار طبقه راهبردهای تاب‌آوری از منظر «مدیریت آمیخته بازاریابی»، «مدیریت فرآیندها»، «مدیریت منابع سازمانی» و «مدیریت اقدامات راهبردی» در این پژوهش ارائه شده است. حیدری و همکاران (۲۰۲۱) در شناسایی آثار شیوع ویروس کرونا بر صنعت ورزش، ۲ بعد نهایی تأثیرات شیوع ویروس کرونا در ابعاد صنعت ورزش شامل آثار مستقیم (تولید و توزیع، رسانه و ارتباطات، خصوصی و دولتی، آموزش و پژوهش، تجارت، رویدادها و رقابت‌های ورزشی، فناوری، خدمات) و غیرمستقیم (سلامت عمومی و تندرستی جامعه، فرهنگی و اجتماعی، اقتصادی، سیاسی قانونی) را نشان دادند. احمدی و همکاران (۲۰۲۰) در تدوین چارچوب راهکارهای کنترل و جبران ضررهای مالی در صنعت ورزش (مطالعه موردی: شیوع ویروس کرونا در ایران) نشان دادند، سه بعد ساختاری (اقتصادی، مدیریتی، تولیدی، سازمانی، مالی، استراتژیک)، بعد زمینه‌ای (خودباوری، ارزش‌آفرینی، درک فضای ایجاد شده از کسب‌وکار، حمایتی) و بعد اجتماعی و حمایتی (ترویجی، فرهنگی، روانشناختی، سرمایه اجتماعی) را به عنوان چارچوب راهکارهای کنترل و جبران ضررهای مالی در صنعت ورزش معرفی نمودند. ریزه‌وندی و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به شناسایی چالش‌های کسب‌وکارهای ورزشی در بحران کووید-۱۹ و ارائه راهکار پرداختند. نتایج مربوط به چالش‌ها در دو حوزه ساختاری و کسب‌وکاری طبقه‌بندی کردند که سطح ساختاری دارای دو شاخه فرعی کلان و خرد بود. بخش چالش‌های کسب‌وکار نیز شامل دو شاخه فرعی زیرساختی و

¹ Duarte Muñoz & Meyer

² Quansah et al

منابع انسانی بود. صائب‌نیا و کریمی (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر بیماری کرونا (کووید-۱۹) بر عملکرد کسب‌وکار (مورد مطالعه: کسب‌وکارهای کوچک و متوسط استان اردبیل) نشان دادند، بیماری کرونا بر عملکرد مشتری و عملکرد بازار تأثیر دارد. صفانیا و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان بررسی ساختارهای تربیتی و فیزیولوژیکی بحران کرونا در صنعت ورزش نشان دادند که با شیوع ویروس کرونا در جهان، ساختار فعالیت‌ها در بسیاری از صنایع با تغییر مواجه شده است. ساختار تربیتی و آموزشی در صنعت ورزش نیز از حالت سنتی به حالت مدرن و آنلاین تغییر وضعیت داده است و با توجه به اهمیت فعالیت فیزیکی در شرایط فیزیولوژیکی و روانی افراد، فعال ماندن در دوران قرنطینه از اهمیت بالایی برخوردار است و عدم تحرک خطر ابتلا به بیماری‌های مزمن در دوران پسا کرونا را افزایش می‌دهد. برهمند و صفانیا (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان ارزیابی تأثیر ویروس کرونا در به تعویق افتادن المپیک توکیو نشان دادند که ورزشکاران بیشترین ضرر را از تعویق المپیک توکیو متحمل شده‌اند. با توجه به عدم اطمینان از برگزاری مسابقات در تقویم جدید المپیک، تمامی ذی‌نفعان نیز با شرایطی غیرقابل پیش‌بینی مواجه شده‌اند. کوانسا و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی اهمیت درآمدهای باشگاهی برای حقوق بازیکنان و هزینه‌های نقل و انتقالات و تأثیر شیوع ویروس کرونا در لیگ برتر انگلیس پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که درآمد تلویزیونی مهم‌ترین منبع درآمد برای حقوق بازیکنان است و به دنبال آن درآمد بازی و درآمد تجاری است.

ورود ویروس کرونا به کشور، به صورت رسمی در تاریخ ۲۹ بهمن ۱۳۹۸ از سوی وزارت بهداشت تأیید شد و استان گیلان از اولین استان‌های درگیر در این بحران بود و در ابتدای شیوع بیماری انتشار ویروس کرونا در این استان نسبتاً بالا بود که آمار رسمی مبتلایان و فوتی‌های ناشی از آن، لزوم توجه به ابزارها و سیاست‌های پیشگیرانه و کنترلی را روشن می‌ساخت. از طرفی بروز این بحران بر اقتصاد استان نیز تأثیر داشته است. اقتصاد استان گیلان مبتنی بر سه شاخه اصلی کشاورزی، خدماتی و صنعت است. از کل مساحت استان تقریباً ۳۰ درصد در حوزه کشاورزی است و ۳۷ درصد مردم از این محل درآمد کسب می‌کنند. در حوزه خدمات که ۵۲ درصد اقتصاد ایران در این حوزه است و نیز شرایط خاص گیلان، کرونا بیشترین اثرگذاری را در حوزه خدمات داشته و خانه‌نشینی اجباری و درآمد کم مردم، اقتصاد گیلان را به نوعی دچار تزلزل کرده است. با شیوع بیماری، در استان گیلان نیز مانند بسیاری از استان‌های دیگر، فعالیت‌های اقتصادی تحت تأثیر مواردی مانند کاهش تردد در سطح شهرها و تردد بین شهری، افزایش عدم اطمینان و احتیاط مصرف‌کنندگان قرار گرفتند و تعطیلی برخی کسب‌وکارهای با تعامل اجتماعی بالا، مانند فعالیت‌های ورزشی را از همان روزهای ابتدایی به دنبال داشت. همچنین در کنار عدم عرضه خدمات و محصولات ورزشی، کاهش تقاضا نیز به وقوع پیوست. گیلان جزو سه استان برتر کشور در زمینه برخورداری از ورزشکاران سازمان یافته است و به عنوان استانی با فرهنگ بالای ورزشی شناخته می‌شود. بر اساس آمار موجود بیش از ۱۱۵۵۴۲ ورزشکار سازمان یافته (۶۵۸۰۱ مرد و ۴۹۷۴۸ زن) در استان گیلان فعالیت می‌کنند و افزون بر دوهزار و ۴۰۰ باشگاه ورزشی در ۲۰ رشته ورزشی در این خطه وجود دارد که اشتغال ۱۳۹۷۵ مربی (۶۳۵۸ مرد و ۷۶۱۷ زن)، ۵۴۴۶ داور (۳۱۶۵ مرد و ۲۲۸۱ زن) را به همراه دارد. موضوع تعطیلی باشگاه‌های ورزشی استان و اثراتی که ویروس کرونا از جنبه اقتصادی بر ورزش به خصوص در بخش اشتغال داشته است، در صورت نداشتن راهکارهایی منطقی، علمی و اجرایی جبران‌ناپذیر به شمار می‌رود. بنابراین، پیکر کرونازده ورزش استان گیلان امروز نیازمند نسخه حمایتی و تقویتی است. بنابراین هدف این پژوهش بررسی تأثیر بیماری کرونا (کووید-۱۹) بر اقتصاد ورزش استان گیلان می‌باشد. به طور مسلم، مطالعه در این زمینه، نگرش و درک مسئولین و برنامه‌ریزان سطح کلان استان و همچنین صاحبان صنایع و

کسب‌وکارهای ورزشی را نسبت به مفهوم‌سازی این پدیده عمیق‌تر نموده و نقشه راهی برای تدوین برنامه‌ها و استراتژی‌های پیش رو خواهد بود. لذا پژوهش حاضر ضمن شناسایی و تحلیل کانال‌های اثرگذاری شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد ورزش استان گیلان، به ارائه راهکارهایی جهت تعدیل و کاهش اثرات این بحران می‌پردازد.

روش‌شناسی

با توجه به این که پژوهش حاضر در پی کشف و تبیین پیامدهای ناشی از شیوع کووید-۱۹ بر اقتصاد ورزش استان گیلان می‌باشد و از آنجا که این پدیده کاملاً نوظهور و به صورت مستمر در حال تغییر است و به طور دقیق قابل پیش‌بینی نیست، لذا به نظر می‌رسد که طبیعتی سازگار با رهیافت‌های کیفی دارد. این پژوهش از نظر نوع راهبرد، پژوهش کیفی است که از روش نظریه داده‌بنیاد (نظریه زمینه‌محور) استفاده شده است. نظریه زمینه‌محور شامل سبک‌های متعددی است که در این پژوهش از رهیافت ظاهرشونده^۱ مربوط به اثر گلیزر^۲ (۱۹۹۲)، در تحلیل داده‌ها بهره گرفته شد (گلیزر، ۱۹۹۲). هدف این رهیافت شکل‌دادن به فرضیه‌ها براساس ایده‌های مفهومی است. تا از طریق مقایسه مستمر داده‌ها، آنچه در حال روی‌دادن است، مفهوم‌سازی شود.

در مرحله اول پژوهش از طریق مطالعه پیشینه پژوهش و جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای، فهرستی مقدماتی از پیامدهای ناشی از شیوع کووید-۱۹ بر اقتصاد ورزش شناسایی شد. فهرست مقدماتی به عنوان سؤالات مصاحبه و ابزار اولیه جمع‌آوری داده‌ها مدنظر قرار گرفت. سپس راهنمای مصاحبه تدوین و پژوهشگر قبل از انجام مصاحبه با هریک از نخبگان آگاه، راهنمای مصاحبه را برای آن‌ها ارسال کرد. در مرحله بعد مصاحبه‌های کیفی نیمه‌ساختاریافته با نخبگان آگاه از موضوع پژوهش تا حد رسیدن به اشباع نظری انجام شد. در پایان با استفاده از تحلیل کیفی به تلخیص، دسته‌بندی و نتیجه‌گیری از یافته‌ها پرداخته شد و فهرست پیامدهای ناشی از شیوع کووید-۱۹ بر اقتصاد ورزش استان گیلان استخراج شد.

یافته‌ها

در جدول ۱ توصیف مشخصات فردی مشارکت‌کنندگان اشاره شده است.

جدول ۱. توصیف ویژگی‌های جمعیتی شناختی مصاحبه‌شونده‌ها

Table 1. Frequency and average age of interviewees

متغیرها Variables	فراوانی (تعداد به نفر) Frequency	درصد فراوانی Percentage of Frequency
جنسیت Sex	مرد	۶۳/۱۶
	زن	۳۶/۸۴
تحصیلات Education	کاردانی	۵/۲۶
	کارشناسی	۲۶/۳۱
	کارشناسی ارشد	۳۱/۵۸
	دکتری	۳۶/۸۴
محل فعالیت Place of work	دانشگاه	۲۱/۰۵
	اداره کل ورزش و جوانان	۱۵/۷۹
	هیأت‌های ورزشی	۱۰/۵۳
	کسب‌وکارهای ورزشی	۵۲/۶۳

¹ Emergent

² Glaser

۱۵/۷۹	۳	مدیر و کارشناس	نقش در سازمان Place of Employment
۲۱/۰۵	۴	استاد و محقق	
۲۱/۰۵	۴	مربی	
۲۱/۰۵	۴	مدیران و صاحبان کسب و کار	
۱۰/۵۳	۲	ورزشکار	
۱۰۰٪	۱۹	جمع کل	

در مرحله نخست به شناسایی کانال‌های اثرگذاری بیماری کرونا (کوید-۱۹) بر اقتصاد ورزش استان گیلان پرداخته شده است. داده‌های منتج از کدگذاری این محور در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. کانال‌های اثرگذاری بیماری کرونا (کوید-۱۹) بر اقتصاد ورزش استان گیلان

Table 2. Channels of impact of the coronavirus disease (COVID-19) on the sports economy of Guilan province

نشان	مفهوم	مقوله
کاهش تقاضای مصرفی ورزشی خانوارها به دلیل ملاحظات بهداشتی (ناشی از عدم تمایل خرید عمدتاً برای بخش‌های خدمات ورزشی و حضور در رویدادها)	تقاضای خرد Micro Demand	اختلال در طرف تقاضا Demand Side Disruption
کاهش تقاضای مصرفی ورزشی خانوارها به دلیل کاهش بودجه خانوار (ناشی از کاهش درآمد برای خانوارهایی که شغل آن‌ها در این شرایط آسیب دیده است)		
کاهش تقاضای مصرفی ورزشی خانوارها به دلیل نااطمینانی از آینده و افزایش پس‌انداز احتیاطی (به خصوص برای کالاهای و خدمات ورزشی به عنوان اقلام غیرضروری خانوار)		
کاهش تقاضای مصرفی ورزشی خانوارها ناشی از افزایش قیمت در کالاهای ورزشی (به دلیل تحریم و نابسامانی اقتصادی، سوء مدیریت در بخش اقتصاد، افزایش قیمت ارز جهت واردات کالاهای و تجهیزات ورزشی خارجی و همچنین واردات مواد اولیه برای تولیدات داخلی ورزشی)		اختلال در طرف عرضه Supply Side Disruption
کاهش تقاضای تجهیزات ورزشی از سوی کسب و کارها (به سبب محدودیت‌های اجتماعی و الزامات تعیین شده از سوی دولت برای تعطیل بودن اماکن ورزشی)	تقاضای عمده Aggregate Demand	
کاهش تقاضای خدمات ورزشی از سوی نهادها، سازمان‌ها و ...		
تعطیلی اجباری بخش عمده‌ای از کسب و کارهای ورزشی از جمله باشگاه‌های بدنسازی، تندرستی و فروشگاه‌های لوازم ورزشی و ... جهت اجرای سیاست فاصله‌گذاری اجتماعی	تعطیلی اجباری Mandatory Lockdown	اختلال در بازار نیروی کار Labor Market Disruption
تعطیلی اجباری رویدادها و مسابقات ورزشی و لیگ‌ها جهت اجرای سیاست فاصله‌گذاری اجتماعی و محدودیت‌های منع تردد (داخلی و خارجی)		
کاهش توان زنجیره تأمین (دشواری واردات مواد اولیه برای بخش تولیدات کالاهای ورزشی)	زنجیره تأمین Supply Chain	
افزایش هزینه		اختلال در بازار خدمات ورزشی Sports Competitions and Events Sector
کاهش نیروی کار ورزشی به دلیل ابتلا به بیماری و یا نگرانی ابتلا به بیماری	تعدیل نیروی کار Reduction in Workforce	
تعدیل نیروی کار (مربی، کمک مربی، مدیر سالن و کارکنان خدماتی)، به دلیل تعطیلی جهت اجرای سیاست فاصله‌گذاری اجتماعی		
کاهش درآمد ورزشکاران (تعدیل قرارداد بازیکنان به دلیل خطر لغو و یا تعدیل قرارداد با اسپانسرها) و اختلال در تأمین مالی و اقتصادی خانواده تحت سرپرستی ورزشکاران	تعدیل قراردادها Contract Adjustment	اختلال در بازار کالا و خدمات ورزشی
آسیب به مشاغل غیررسمی و کارکنان مستقل و فاقد بیمه		
حق پخش رسانه‌ای رویدادهای ورزشی	حوزه مسابقات و رویدادهای ورزشی	
بلیط فروشی رویدادهای ورزشی		
حامیان مالی		
هزینه‌های جانبی مسابقات (درآمد روز مسابقه)		

اختلال در بخش دولتی و شبه دولتی Disruption in the Investment Disruption	اختلال در سرمایه‌گذاری	بخش خصوصی Private Sector	حوزه تولیدات ورزشی Sports Manufacturing Sector	اختلال در فعالیت تولیدکنندگان ورزشی به سبب رعایت بهداشت کارکنان
			اختلال در فعالیت عاملین فروش (خرده فروشان) محصولات ورزشی	
			تشدید مشکلات تأمین مالی	
			اختلال در فعالیت تولیدکنندگان مکمل و داروهای ورزشی	
			اختلال در شبکه زنجیره تامین مواد اولیه (واردات مواد اولیه)	
			اختلال در شبکه توزیع کالاهاى ورزشی به سبب محدودیت‌های تردد و حمل و نقل داخلی و خارجی (صادرات کالاهاى ورزشی)	
			حوزه خدمات ورزشی Sports Services Sector	فروش اماکن ورزشی (بیماری و لزوم تشدید فاصله‌گذاری اجتماعی و تعطیلی اماکن ورزشی، موجب ایجاد زنجیره‌ای از پاس نشدن چک‌ها و ناتوانی در تأمین هزینه‌ها)
			ورشکستگی اماکن ورزشی استیجاری (ناتوانی در پرداخت هزینه‌های ثابت و متغیر یک کسب و کار مانند اجاره بها مکان، هزینه انشعابات، اقساط و بدهی‌های قبلی و آینده، هزینه نیروی انسانی)	
			تبلیغات منفی به دلیل عمومی بودن (رعایت ملاحظات بهداشتی) این نوع کسب‌وکارها	
			دغدغه یافتن مشتری جدید و حفظ و نگهداری مشتریان قبلی (از بین رفتن اعتماد اجتماعی به سبب سرایت بیماری)	
حوزه گردشگری ورزشی Sports Tourism Sector	افزایش هزینه‌ها Rising Costs	بخش دولتی Public Sector	اختلال در فعالیت مراکز تندرستی و تناسب اندام به مدت طولانی	اختلال در فعالیت مراکز خدمات ویژه ورزشی به اقشار خاص (معلولان و ...)
			اختلال در فعالیت خدمات مشاوره‌ای و تخصصی ورزشی به صورت حضوری	
			اختلال در فعالیت مراکز طب ورزشی به سبب محدودیت‌های بهداشتی	
			اختلال در فعالیت استخرها و مجموعه‌ها (بویژه مراکز سرپوشیده) به مدت طولانی	
			اختلال در فعالیت مدارس فوتبال	
			اختلال در کسب‌وکارهای حوزه گردشگری ورزشی داخلی و خارجی (توریسم ورودی)	
			اختلال در ارائه خدمات هتلینگ و حمل‌ونقل، بالادستی‌ها و پایین دستی‌های صنعت غذا	
			افزایش هزینه‌های جاری ورزشی برای دولت	
			افزایش هزینه ایمن‌سازی ورزشکاران، مربیان، کارمندان و ...	
			افزایش هزینه نگهداری اماکن ورزشی	
اختلال در درآمدزایی Revenue Disruption	اختلال در درآمدزایی دولتی به دلیل عدم اجاره اماکن ورزشی	اختلال در فعالیت‌های درآمدزایی هیأت‌های ورزشی به دلیل عدم برگزاری رویدادها و اجاره اماکن ورزشی	اختلال در فعالیت‌های درآمدزایی شهرداری‌ها به دلیل عدم اجاره اماکن ورزشی	مقرون به صرفه نبودن سرمایه‌گذاری در ورزش در پی تعطیلی‌های مکرر باشگاه‌ها و مکان‌های ورزشی و از سرگیری محدود فعالیت‌ها موجب شده و احتمال بازگشت سرمایه در درازمدت
			کاهش شدید تاسیس باشگاه‌های ورزشی جدید در این استان نسبت به مدت مشابه سال گذشته	
			فرار بخش خصوصی از ورزش استان به دلیل نبود بسته‌های حمایتی نهادها	
			عدم تمایل حامیان مالی برای ورود به ورزش به دلیل آسیب‌های ناشی از بروز بحران برای کسب‌وکارشان	
			افزایش هزینه‌های عمرانی دولت (اختلال در ساخت استادیوم‌ها و اماکن ورزشی به دلیل افزایش قیمت مصالح و تجهیزات)	
			افزایش هزینه‌ها به دلیل فرسودگی تجهیزات ورزشی و نگهداری از اماکن ورزشی	
			افزایش هزینه‌های عمرانی دولت (اختلال در ساخت استادیوم‌ها و اماکن ورزشی به دلیل افزایش قیمت مصالح و تجهیزات)	
			افزایش هزینه‌ها به دلیل فرسودگی تجهیزات ورزشی و نگهداری از اماکن ورزشی	
			افزایش هزینه‌های عمرانی دولت (اختلال در ساخت استادیوم‌ها و اماکن ورزشی به دلیل افزایش قیمت مصالح و تجهیزات)	
			افزایش هزینه‌ها به دلیل فرسودگی تجهیزات ورزشی و نگهداری از اماکن ورزشی	

با توجه به نتایج جدول ۲، در مرحله کدگذاری محوری، ۴۷ نشان شناسایی شده در ۱۴ مفهوم طبقه بندی شد. در نهایت ۶ مقوله شناسایی شده حاصل از کدگذاری انتخابی شامل مقوله اختلال در طرف عرضه، اختلال در طرف تقاضا،

اختلال در بازار نیروی کار (اشتغال)، اختلال در بازار کالا و خدمات ورزشی بخش خصوصی، اختلال در بخش دولتی و شبه دولتی، اختلال در سرمایه‌گذاری طبقه‌بندی شدند. در نهایت در راستای آرایه راهکارهای مشخص و شفاف اجرایی برای مقوله‌های گوناگون راهکارهای پیشنهادی در جدول ۳ ارائه شد.

جدول ۳. راهکارهای اجرایی کاهش اثرگذاری بیماری کرونا (کووید-۱۹) بر اقتصاد ورزش استان گیلان

Table 3. Implementation strategies to reduce the impact of the coronavirus disease (COVID-19) on the sports economy of Guilan Province

مقوله	راهکار اجرایی
راهکارهای فرآیندی و مدیریت بازار Process-based Strategies and Market Management	ملزم ساختن رؤسا و مدیران در شهرستان‌های استان گیلان به اجرای اقدامات ابلاغ شده در راستای بهبود فضای کسب و کارهای ورزشی و آرایه گزارش از این اقدامات به اداره کل ورزش و جوانان استان تشکیل کمیته‌ای ذیل اداره کل ورزش و جوانان استان برای رصد و پایش وضعیت بازارهای ورزشی و ارائه راهکارهای لازم و بهنگام توجه ویژه و برنامه‌ریزی اقتصادی برای دوره بعد از بحران کرونا در خصوص تغییر ساختار مشاغل ورزشی استفاده از نظرهای متخصصان مالی به منظور کاهش خسارات و بازگشت به چرخه سودآوری مالی دریافت کمک از روانشناسان و به‌ویژه روانشناسان ورزشی برای بهبود اعتماد ازدست‌رفته مردم نسبت به حضور در اماکن و رویدادهای ورزشی درخواست از وزارت بهداشت و درمان و جامعه پزشکیان برای طراحی دستورالعمل‌های بهداشتی خاص اماکن ورزشی
راهکارهای حمایت از کسب و کارها Business Support Strategies	تسهیل فوری مجوزهای ایجاد یا توسعه فروشگاه‌های مجازی (اینترنتی) از طریق دستگاه‌های ذیربط تقویت فضای کسب و کارهای اینترنتی از جمله باشگاه‌های آنلاین ورزشی، فروشگاه‌های آنلاین ورزشی، آموزش اینترنتی، دورکاری، بازی و سرگرمی‌های مجازی و همچنین استارت آپ‌های موفق در حوزه خدمات آنلاین ورزشی ایجاد مکانیسم و خطوط جدید برای تأمین سرمایه در گردش بنگاه‌ها با شرایط سهل و نرخ ترجیحی رعایت شفافیت کامل در نحوه اعطاء تسهیلات و کمک‌ها به بخش‌های مختلف به منظور جلوگیری از ایجاد رانت برای افراد خاص قانون‌گذاری مناسب در حوزه واگذاری تسهیلات افزایش ۶ ماهه مهلت زمانی برای پرداخت بیمه و مالیات تعویق مدت زمان قانونی ارائه اظهارنامه مالیاتی تعویق سه ماهه پرداخت مالیات بر ارزش افزوده امهال و تنفس ۶ ماهه وصول مطالبات معوق دریافت نکردن اجاره بهای اماکن ورزشی دولتی و سپردن نگهداری از اماکن به جای آن ارائه بسته تسهیلات (بخشش هزینه تسهیلات مانند آب، برق و گاز یا تخفیف و ایجاد شرایط در بازپرداخت هزینه این تسهیلات تا پایان بحران اخیر و حتی پس از آن برای مدتی مشخص) مذاکره ادارات تربیت بدنی با سازمان‌های صاحب اماکن ورزشی (شهرداری، آموزش و پرورش، سازمان آب، سازمان برق و ... به منظور ارائه تخفیف و بخشش اجاره بها یا ایجاد شرایط برای پرداخت اجاره بها مذاکره ادارات ورزش و جوانان با سازمان‌های صاحب اماکن ورزشی به منظور تجدید در قرارداد اماکن به خصوص تمدید مدت قراردادها تا زمان بازگشایی اماکن ورزشی اطلاع‌رسانی به مدیران و صاحبان کسب و کارهای مجموعه‌های ورزشی در زمینه حمایت‌های دولتی و سایر تمهیدات
راهکارهای حمایت از نیروی کار Labor Force Support Strategies	ارائه خدمات بیمه بیکاری به مربیان و صاحبان کسب و کارهای ورزشی اعطای بسته‌های حمایتی به صورت کالا کارت به شاغلین ورزشی آسیب‌دیده بخشش یا کاهش حق بیمه تأمین اجتماعی کارفرما شامل حق بیمه بازنشستگی، بیکاری و حوادث ناشی از کار.

بحث

وضعیت پیش آمده ناشی از شیوع بیماری کرونا (کوید-۱۹) در استان گیلان همانند سایر استان‌های درگیر با این ویروس، استان را با یک شرایط اضطراری مواجه کرده است که می‌توان عنوان «بحران» برای آن استفاده کرد. دلیل این موضوع را می‌توان به همه‌گیر شدن این پدیده و گسترش آن در تمام ابعاد مرتبط دانست. ورزش از جمله مؤلفه‌ها و شاخص‌های فرهنگی بوده که در تب و تاب همه‌گیری کووید-۱۹ دچار خفقان زیستی شده است که با وجود همه اقدام‌هایی که دولت در این زمینه انجام داده و برخی مساعدت‌های مالی در این خصوص اما چرخ اقتصادی ورزش اینک از چرخش افتاده است. شوک ناشی از انتشار ویروس کرونا اقتصاد ورزش کشورهای مختلف جهان از جمله ایران را به صورت سیستمی و زنجیره‌وار تحت تأثیر قرار داده است. ماهیت سیستمی این شوک ناشی از لزوم شناسایی «ابعاد انتشار» و «کانال‌های سرایت بین بخش‌های مختلف اقتصادی ورزش» در راستای به حداقل رساندن آثار آن است. لذا هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر شیوع بیماری کرونا (کووید-۱۹) بر اقتصاد ورزش استان گیلان است.

بر مبنای نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل یافته‌های استخراج شده از مصاحبه‌های انجام گرفته، نتایج کدگذاری باز پس از غربالگری نهایی حاکی از آن بود که ۴۷ نشان می‌تواند از مصادیق کانال‌های اثرگذار بیماری کرونا (کوید-۱۹) بر اقتصاد ورزش استان گیلان باشد. سپس در مرحله کدگذاری محوری، نشان‌ها در ۱۴ مفهوم طبقه‌بندی شد. در نهایت ۶ مقوله شناسایی شده حاصل از کدگذاری انتخابی شامل مقوله اختلال در طرف عرضه، اختلال در طرف تقاضا، اختلال در بازار نیروی کار (اشتغال)، اختلال در بازار کالا و خدمات ورزشی، اختلال در بخش دولتی و شبه دولتی، اختلال در سرمایه‌گذاری طبقه‌بندی شدند. با استناد به یافته‌های پژوهش، شیوع بیماری کرونا (کوید-۱۹) از ۲ کانال یعنی اختلال در طرف عرضه و اختلال در طرف تقاضا به صورت همزمان اقتصاد ورزش استان گیلان را با رکودی بی‌سابقه مواجه کرده است که این موضوع با نتایج پژوهش طاهری‌نیا و حسنوند^۱ (۲۰۲۰) همخوانی داشت. آن‌ها دریافتند که شیوع ویروس کرونا به متأثر شدن تقاضای کل و عرضه کل منجر می‌شود (طاهری‌نیا و حسنوند، ۲۰۲۰).

یافته‌های حاصل از مصاحبه‌های کیفی نشان می‌دهد که شیوع ویروس کرونا، اقتصاد ورزش استان گیلان را از دو مسیر عمده یعنی شوک عرضه و شوک تقاضا به شدت تحت تأثیر قرار داده است. در بعد عرضه، اجرای سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی و اعمال محدودیت‌های تردد موجب تعطیلی گسترده اماکن و خدمات ورزشی از جمله باشگاه‌های بدنسازی، مراکز تندرستی، رویدادها و مسابقات ورزشی شده است. این تعطیلی‌های اجباری، اختلال جدی در زنجیره تأمین کالاها و خدمات ورزشی ایجاد کرده و هزینه‌های تولید را افزایش داده است. همچنین، مشکلات ناشی از واردات مواد اولیه مورد نیاز صنایع ورزشی، فشار مضاعفی را بر بخش تولید وارد کرده است. این اختلالات در عرضه، به طور مستقیم به بروز شوک در سمت تقاضا منجر شده است. تعطیلی کسب‌وکارهای ورزشی، کاهش ظرفیت اشتغال، و کاهش درآمد افراد، موجب افت توان خرید خانوارها و در نتیجه کاهش تقاضا برای خدمات و محصولات ورزشی شده است.

در کنار شوک عرضه، اقتصاد ورزش با شوک تقاضا نیز مواجه شده است. نتایج نشان می‌دهد که کاهش درآمد خانوارها، نگرانی‌های بهداشتی و تمایل به افزایش پس‌انداز در شرایط عدم اطمینان، از مهم‌ترین عواملی هستند که باعث کاهش مصرف خدمات ورزشی شده‌اند. بسیاری از خانواده‌ها به دلیل ترس از انتقال بیماری، از حضور در اماکن ورزشی خودداری کرده‌اند. در واقع، پاندمی کرونا باعث تغییر قابل توجهی در الگوی مصرف ورزشی شده است؛ به طوری که افراد یا به طور کامل مشارکت خود در فعالیت‌های ورزشی را متوقف کرده‌اند، یا تعداد جلسات حضور خود را کاهش داده و ترجیح داده‌اند در فضاهای باز و بدون پرداخت هزینه یا در محیط خانه به فعالیت‌های ورزشی بپردازند.

¹ Taherinia & Hassanvand

این تغییر رفتار مصرف‌کنندگان، نه تنها به کاهش شدید درآمد باشگاه‌ها و مربیان منجر شده، بلکه اثرات زنجیره‌ای گسترده‌ای بر سایر اجزای زیست‌بوم اقتصاد ورزش نیز گذاشته است. به‌طور کلی، بحران کرونا نشان داد که اقتصاد ورزش، به‌عنوان یکی از بخش‌های مهم اقتصادی و فرهنگی جامعه، به شدت در برابر بحران‌های همه‌گیر آسیب‌پذیر است و نیازمند طراحی سازوکارهای منعطف و مقاوم در برابر شوک‌های مشابه آینده می‌باشد. در این رابطه حمای و همکاران (۲۰۲۰) عنوان نمودند که کرونا شکل کلی ورزش را تغییر داده است و با شکل‌گیری قرنطینه خانگی، خانه محیط اصلی برای انجام فعالیت ورزشی است.

از سوی دیگر، کاهش درآمد خانوارها، به‌ویژه در میان افرادی که بر اثر تعطیلی‌های اجباری شغل خود را از دست داده‌اند، تأثیر چشمگیری بر کاهش تقاضای مصرفی ورزشی داشته است. همان‌طور که در بحث اختلال در طرف عرضه اشاره شد، تعدیل نیرو و از دست رفتن فرصت‌های شغلی باعث کاهش قدرت خرید شده و بسیاری از افراد دیگر توانایی تأمین هزینه‌های مرتبط با کالاها و خدمات ورزشی را ندارند. علاوه بر اثرات مستقیم پاندمی، افزایش نرخ تورم و رشد هزینه‌های ورزشی، که ناشی از تحریم‌ها و نابسامانی‌های اقتصادی است، فشار مضاعفی بر بودجه خانوارها وارد کرده و دسترسی به خدمات ورزشی را بیش از پیش محدود ساخته است. در چنین شرایطی، عدم اطمینان نسبت به آینده، خانوارها را به اتخاذ رویکردی محتاطانه‌تر در مدیریت هزینه‌های خود سوق داده است. تمایل به پس‌انداز بیشتر و به تعویق انداختن خرید کالاها و خدمات ورزشی، که اغلب در دسته اقلام غیرضروری قرار می‌گیرند، موجب کاهش بیشتر تقاضای کل در این بخش شده و پیامدهای بلندمدتی برای اقتصاد ورزش در پی داشته است. در این رابطه میرزایی و همکاران (۲۰۲۰) نیز بیان کردند که از منظر روانشناختی، مشتریان و شرکت‌ها در مواجهه با بلا تکلیفی حاصل از شیوع کووید-۱۹، تمایل دارند شیوه «احتیاط و صبر» را در پیش بگیرند و این امر در عمل به معنای به تعویق انداختن خرید کالا و خدمات توسط مشتریان است.

همان‌گونه که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، شوک انتشار ویروس کرونا از طرفی یک شوک به عرضه نیروی کار (به دلیل سیاست‌های قرنطینه خانگی برای کنترل شیوع بیماری) است. همان‌گونه که حمای (۲۰۲۰) عنوان نمود، بیکاری چندین ماهه مربیان، مدیران و کارکنان بخش‌های فرعی اماکن ورزشی و مسابقات شده است و جبران این ضرر مالی بزرگ از دیگر معضلات بحران شیوع ویروس کروناست (حمای و همکاران، ۲۰۲۰). صنعت ورزش مجموعه‌ای گسترده از ذینفعان را در بر می‌گیرد که هر یک به نحوی از فعالیت‌های این حوزه منتفع می‌شوند. باشگاه‌ها، فدراسیون‌ها، سازمان‌های ورزشی، رسانه‌ها، ورزشکاران، مربیان، داوران، مدیران، کارکنان رسمی و موقت، کارگران روزمزد، و همچنین کسب‌وکارهای مرتبط مانند رستوران‌ها، فروشگاه‌های لوازم ورزشی، استادیوم‌ها و تولیدکنندگان تجهیزات ورزشی، همگی به طور مستقیم یا غیرمستقیم در این صنعت نقش‌آفرین هستند. با این توصیف شیوع کرونا به تعداد زیادی از مشاغل مربوط به ورزش آسیب جدی وارد می‌کند.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد اختلال در طرف عرضه و تقاضای ورزشی موجب اختلال در بازار کالاها و خدمات ورزشی می‌شود. در این بازار در حوزه خدمات ورزشی، تولیدات ورزشی، ورزش حرفه‌ای و مسابقات و گردشگری ورزشی فعالیت می‌کند. یکی از بخش‌هایی که با تعطیلی‌های اجباری و اجرای سیاست فاصله‌گذاری اجتماعی بیش از پیش آسیب دیده، حوزه خدمات ورزشی است. در ماه‌های اخیر تعطیلی باشگاه‌های ورزشی که اغلب استیجاری بودند، باعث شد تا باشگاه‌داران براساس تعهدی که به مالکان داشتند، اجاره بهای سنگین را متحمل و متضرر شوند. رقم‌های بالای اجاره بها سبب شده است بسیاری از باشگاه‌داران در ماه‌های اخیر با توجه به تعطیلی فعالیت‌ها، از این کسب و کار خارج شوند. حتی در ماه‌هایی که امکان بازگشایی باشگاه‌ها وجود داشت، قوانین بهداشتی مبنی بر حضور حداقلی با فاصله اجتماعی ورزشکاران در محیط‌های باشگاه، صرفه درآمدی نداشت و پیشرفتی را به لحاظ کسب‌وکار در این حوزه

پیش نبرد. از سوی دیگر ترس مردم از حضور در محیط‌های باشگاهی که به عنوان یکی از مهمترین مکان‌ها در انتقال ویروس مطرح بود موجب کاهش چشمگیر شمار ورزشکاران مراجعه‌کننده شد. از همین رو برخی باشگاه‌داران که باید در ماه رقبه‌های چند میلیونی را به مالکان به عنوان اجاره تقدیم کنند، با این شرایط تعطیلی و کاهش مشتری، رفتن را به جای ماندن انتخاب کردند.

بخش خدمات صنعت ورزش یکی از بخش‌هایی است که همواره به سبب توجه به سلامت عمومی جامعه مورد توجه می‌باشد که با شیوع کرونا، دستخوش تغییرات زیادی مانند تأثیر همه‌گیری کرونا بر فعالیت مراکز تندرستی و تناسب اندام، اثر بر فعالیت ورزش‌های تفریحی و همگانی (در پارک‌ها و بوستان‌ها)، اثر بر فعالیت مراکز خدمات ویژه ورزشی به افراد خاص (معلولان، جانبازان و افراد با ناتوانی‌های جسمی حرکتی)، اثر بر فعالیت گردشگری و گردشگر ورزشی، اثر بر فعالیت خدمات مشاوره‌ای و تخصصی ورزشی، اثر بر فعالیت خدمات حقوقی در ورزش، اثر بر فعالیت مراکز طب ورزشی و اثر بر فعالیت مدیریت در ورزش شده است (احمدزاده و همکاران، ۲۰۱۳؛ تورسدال و آسیف، ۲۰۲۰).

حوزه تولیدات ورزشی، به‌عنوان دومین بخش از بازار ورزش، به‌واسطه عواملی نظیر اختلال در عرضه مستقیم، مشکلات مرتبط با زنجیره تأمین و کاهش کلی در سطح تقاضا، با چالش‌های جدی مواجه شده است. کاهش تولید در این بخش، افزون بر دلایل یادشده، ناشی از کاهش حضور نیروی کار، تعدیل نیرو و افت بهره‌وری نیز بوده است. شیوع ویروس کرونا تأثیرات مستقیم و گسترده‌ای بر بخش تولید و توزیع کالاها و تجهیزات ورزشی داشته و در بسیاری از موارد موجب تعطیلی کارخانه‌ها و کارگاه‌های فعال در این حوزه شده است. یکی از شاخص‌ترین تأثیرات، کاهش فعالیت تولیدکنندگان پوشاک ورزشی است. تعطیلی اماکن و رویدادهای ورزشی باعث افت محسوس تقاضا برای این نوع محصولات شده است. از سوی دیگر، آغاز قرنطینه خانگی و اجرای سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی، حضور مشتریان در فروشگاه‌ها و نیروی کار در کارگاه‌ها را به‌شدت محدود و در نتیجه تولید و فروش این محصولات را با مشکل مواجه کرده است. داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها نشان می‌دهد مشکلاتی نظیر اعتراض کارگران به تعطیلی‌های پی‌درپی، نگرانی از ابتلا به بیماری در محل کار و ناتوانی در پرداخت اقساط وام‌ها، از جمله چالش‌های مهم این دوره بوده‌اند. علاوه بر این، تولیدکنندگان تجهیزات ورزشی نیز با کاهش تقاضای چشمگیر مواجه شده‌اند؛ به‌ویژه آنکه باشگاه‌های ورزشی، به‌عنوان اصلی‌ترین مشتریان این تولیدات، به‌دلیل تعطیلی‌های گسترده قادر به خرید تجهیزات جدید نبودند. این روند موجب زیان‌های سنگین و حتی تعطیلی شماری از این کارخانه‌ها در داخل و خارج از کشور شده است. با این حال، شیوع ویروس کرونا برای برخی از تولیدکنندگان خلاق و نوآور فرصتی فراهم آورد تا با بازطراحی دستگاه‌ها یا تولید تجهیزات چندمنظوره برای مصرف خانگی، بازارهای جدیدی برای خود ایجاد کنند.

در همین راستا، تأثیر کرونا بر فعالیت تأمین‌کنندگان مواد اولیه نیز قابل توجه بوده و آنان نیز متحمل زیان‌های قابل‌ملاحظه‌ای شده‌اند. به‌تناسب اثر این بحران بر زنجیره تأمین، فعالیت عاملان فروش محصولات ورزشی (خرده‌فروشان) نیز تحت تأثیر قرار گرفته است. یافته‌های حاصل از مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که این تأثیر را می‌توان در دو گروه تفکیک کرد: گروه اول، عاملان فروشی بودند که کالا را مستقیماً از کارخانه به مشتری تحویل می‌دادند و موجودی انباری نداشتند؛ این گروه با تعطیلی کارخانه‌ها، به‌طور کامل دچار رکود و زیان شدند. گروه دوم، که تعداد کمتری را شامل می‌شود، پیش از آغاز محدودیت‌ها، برخی اقلام پرتقاضا برای ورزش خانگی را خریداری و ذخیره کرده بودند و با چندین برابر قیمت به فروش رساندند. این اقدام هرچند سودآور بود، اما از منظر اخلاقی، انسانی و قانونی کاملاً مردود و غیرقابل توجیه تلقی می‌شود. افزایش قیمت‌هایی که در نتیجه این سوءاستفاده رخ داد، در شرایط عادی

¹ Toresdahl & Asif

شاید در یک دهه نیز محقق نمی‌شد. در همین راستا، نظرسنجی فدراسیون پلاستیک بریتانیا (BPF) از تأثیر کووید-۱۹ بر مشاغل تولیدی در انگلستان نشان داد که بیش از ۸۰ درصد پاسخ‌دهندگان در دو ماه ابتدایی همه‌گیری، کاهش شدید در گردش مالی خود را تجربه کرده‌اند و ۹۸ درصد آنان نگرانی خود را از تأثیر منفی این بحران بر فعالیت‌های تجاری ابراز کرده‌اند. اختلال در زنجیره تأمین و محدودیت‌های ناشی از سیاست‌های قرنطینه، به‌عنوان اصلی‌ترین دغدغه‌های تولیدکنندگان شناسایی شده‌اند (چاکرابورتی و میتی، ۲۰۲۰).

سومین مفهوم از مقوله اختلال در بازار کالاها و خدمات ورزشی، به حوزه ورزش حرفه‌ای و برگزاری مسابقات مربوط می‌شود. یکی از مهم‌ترین منابع درآمدی باشگاه‌های ورزشی، فروش بلیت مسابقات است و از آنجا که هواداران، به‌عنوان مشتریان اصلی باشگاه‌ها، نقش اساسی در تأمین این درآمد دارند، عدم حضور آن‌ها در ورزشگاه‌ها آسیب قابل توجهی به باشگاه‌ها وارد کرده است. برای افرادی که هنوز بلیتی خریداری نکرده‌اند، این مسئله ممکن است چندان جدی نباشد، اما مشکل اصلی زمانی بروز می‌کند که گروه زیادی از هواداران، به‌ویژه در آغاز فصل، اقدام به پیش‌خرید بلیت کل فصل کرده و حتی برای تماشای بازی‌های خارج از خانه نیز پرواز و محل اقامت خود را رزرو کرده‌اند. تعطیلی مسابقات در پی شیوع ویروس کرونا، موجب زیان هنگفتی برای سازمان‌های لیگ، باشگاه‌ها، هواداران و نهادهای ملی و بین‌المللی برگزارکننده رقابت‌ها شده است. به‌عنوان نمونه، گزارش کمیته بین‌المللی المپیک (۲۰۲۰) زیان مالی ناشی از لغو پروازها، رزرو هتل‌ها و سایر هزینه‌های مرتبط با بازی‌های المپیک را بیش از ۳ میلیارد یورو اعلام کرده است. برخی باشگاه‌ها نظیر رئال مادرید، در راستای حمایت از هواداران خود، گزینه‌هایی نظیر بازگشت وجه بلیت بازی‌های لغو شده، انتقال بلیت به فصل آینده یا اختصاص داوطلبانه وجه بلیت به باشگاه را به طرفداران خود پیشنهاد داده‌اند (مارکا، ۲۰۲۰). البته شایان ذکر است که به‌دلیل فقدان یک سیستم یکپارچه و پیشرفته برای بلیت‌فروشی آنلاین فصلی در کشور، این مشکل در ایران نسبت به سایر کشورها، به‌ویژه لیگ‌های پیشرفته و معتبر جهانی، با شدت و گستردگی کمتری مشاهده می‌شود.

کشورهای توسعه‌یافته در عرصه ورزش از منابع درآمدی متنوعی همچون حق پخش تلویزیونی، فعالیت شبکه‌های خصوصی، فروش پیراهن و محصولات هواداری، بلیت‌فروشی و سایر اشکال بازاریابی برخوردارند. در مقابل، باشگاه‌های ورزشی ایران عملاً هیچ درآمدی از محل حق پخش تلویزیونی ندارند و در سایر حوزه‌ها مانند بلیت‌فروشی یا فروش پیراهن نیز با ارقام ناچیزی مواجه هستند. با در نظر گرفتن این شرایط، می‌توان نتیجه گرفت که ورزش در ایران برخلاف الگوی جهانی، فاقد ویژگی‌های اقتصادی و سودآوری واقعی است. در شرایطی که شیوع ویروس کرونا اقتصاد باشگاه‌های ورزشی در بسیاری از کشورهای جهان را با بحران و توقف منابع درآمدی مواجه ساخته، تیم‌های ورزشی در ایران عملاً با تغییر چندان در وضعیت اقتصادی خود مواجه نشده‌اند، چرا که پیش از این نیز از چنین منابعی بی‌بهره بوده‌اند. در استان گیلان نیز تنها چالش اقتصادی قابل توجه مربوط به درآمد حاصل از تبلیغات محیطی و حمایت مالی باشگاه‌هاست که این منابع نیز از نظر مبلغ، چندان قابل توجه نیستند.

حتی پیش از شیوع ویروس کرونا نیز وضعیت مالی باشگاه‌های ورزشی استان گیلان مطلوب نبود که با وقوع یک پاندمی، وارد بحرانی تازه شده باشند. در ایران به‌دلیل انحصار صداوسیما در حوزه پخش، اساساً درآمدی تحت عنوان حق پخش تلویزیونی برای باشگاه‌ها وجود ندارد. درآمد حاصل از حمایت مالی نیز چندان قابل توجه نیست، چرا که به‌درستی اجرا نمی‌شود. سازمان لیگ و فدراسیون فوتبال تبلیغات محیطی (تبلیغات دور زمین) را به شرکت‌های واسطه واگذار می‌کنند، اما فرآیند وصول درآمد آن‌ها همواره با چالش‌هایی همراه بوده است. از سوی دیگر، در فوتبال استان گیلان، مفهومی به‌نام بازاریابی (مرچندایزینگ) که شامل فروش پیراهن، لوازم و سایر کالاهای هواداری است،

¹ Chakraborty & Maity

² Marca

عملاً وجود خارجی ندارد. بنابراین، حتی پیش از بحران کرونا نیز باشگاه‌های استان با مشکلات جدی مالی مواجه بودند و بسیاری از منابع درآمدی رایج در ورزش حرفه‌ای، در عمل برای آن‌ها تحقق نیافته بود. اثر منفی شیوع ویروس کرونا بر درآمدهای روز مسابقه، به دلیل برگزاری رقابت‌ها بدون حضور تماشاگر، کاملاً مشهود است. این منبع درآمدی به‌ویژه برای باشگاه‌های سطوح پایین‌تر که از حق پخش تلویزیونی بهره‌مند نیستند، از اهمیت حیاتی برخوردار است. در مقابل، برای باشگاه‌های رده‌های بالاتر، درآمد حاصل از روز مسابقه سهمی در حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد از کل درآمدهای عملیاتی را شامل می‌شود. در صورتی که با طرح‌های مربوط به برگزاری مسابقات با حضور تماشاگر از فصل آینده موافقت شود و امکان بازگشت تدریجی تماشاگران به استادیوم‌ها فراهم شود، می‌توان امیدوار بود که بخشی از این درآمد از دست رفته جبران شود. در عین حال، درآمدهای تلویزیونی با وجود برگزاری مسابقات بدون تماشاگر، تغییر محسوسی نداشته و همچنان به عنوان یکی از منابع پایدار درآمدی باشگاه‌ها به شمار می‌رود.

ویروس کرونا در بخش دولتی و شبه‌دولتی از دو مسیر اصلی، یعنی افزایش هزینه‌ها و اختلال در فرآیند درآمدزایی، تأثیرگذار بوده است. هزینه‌های دولت در بخش ورزش شامل دو بخش هزینه‌های جاری و هزینه‌های عمرانی است که بخش دوم به‌عنوان سرمایه‌گذاری دولتی در بخش پیشین مورد بررسی قرار گرفت. یکی از محورهای اصلی در این زمینه، اثرات شیوع کرونا بر روند ساخت، توسعه و تجهیز زیرساخت‌ها و اماکن ورزشی است؛ موضوعی که از نظر صاحب‌ه‌شوندگان، نیازمند توجه ویژه است. نکته قابل تأمل آن‌که، برخلاف آنچه در برخی نقاط کشور مشاهده شد، در سطح بین‌المللی بسیاری از باشگاه‌ها و فدراسیون‌های مطرح توانستند با رعایت پروتکل‌های بهداشتی، از شرایط به‌وجودآمده بهره‌برداری کرده و حتی از برنامه زمان‌بندی گذشته خود نیز فراتر روند. از سوی دیگر، بخش قابل‌توجهی از منابع درآمدی هیأت‌های ورزشی استان‌ها و شهرستان‌ها مبتنی بر برگزاری دوره‌های مربی‌گری و داوری، سمینارها و کارگاه‌های آموزشی، اجاره اماکن ورزشی و دریافت شهریه از مجموعه‌های تحت پوشش است. این منابع در دوران شیوع ویروس کرونا به شدت کاهش یافته و باعث شد این نهادها عملکرد مالی ضعیفی را تجربه کنند. یکی دیگر از بخش‌های مربوط به مقوله اختلال در بازار کالاها و خدمات مربوط به حوزه گردشگری ورزشی است. از جمله صنایعی که بیشترین تأثیرپذیری را از کوید-۱۹ و بحران ناشی از آن داشتند، می‌توان به صنعت گردشگری (به‌طور کل) و گردشگری ورزشی (به‌طور ویژه) اشاره کرد که متأثر از کوید-۱۹ دستخوش تغییرات اساسی و رکود شده‌اند (علوی و همکاران، ۲۰۲۰). ون و همکاران (۲۰۲۰) نیز در نتایج پژوهش خود بیان کردند که بیماری کرونا در چین، ممکن است تصمیمات سفر افراد را تغییر دهد. تأثیرات این گزینه‌ها می‌توانند به‌راحتی درآمدهای گردشگری، بازاریابی مقصد و جنبه‌های دیگر را کاهش دهند. طاهری‌نیا و حسن‌وند (۲۰۲۰) در پژوهشی عنوان نمودند که اثرات کووید-۱۹ بر عرضه و تقاضای سفر توانسته بر بخش توریسم و گردشگری تأثیر بسزایی بگذارد. شورای جهانگردی و مسافرت جهانی هشدار داده است که ۵۰ میلیون شغل در بخش گردشگری جهانی در خطر است و نیاز به اقدام فوری دارد.

آخرین مقوله حاصل از یافته‌های پژوهش به اختلال در حوزه سرمایه‌گذاری مربوط می‌شود. سرمایه‌گذاری در این زمینه در دو بخش دولتی و خصوصی قابل بررسی است. در بخش خصوصی، می‌توان مهم‌ترین پیامد منفی شیوع ویروس کرونا را ایجاد بی‌اعتمادی نسبت به سرمایه‌گذاری در توسعه ورزش استان دانست. تعطیلی‌های مکرر باشگاه‌ها و اماکن ورزشی و همچنین از سرگیری محدود فعالیت‌ها موجب شده است بازگشت سرمایه در بخش ورزش برای سرمایه‌گذاران فاقد صرفه اقتصادی باشد. در نتیجه، در سال جاری شاهد کاهش چشمگیر تأسیس باشگاه‌های ورزشی جدید در استان نسبت به مدت مشابه سال گذشته هستیم. از آنجا که مهم‌ترین منابع درآمدی ورزش بحث حمایت مالی یا حامیان مالی بوده و براساس

پژوهش الخواجه^۱ (۲۰۰۱) اصل انتظار سود حاصل از سرمایه‌گذاری، مهم‌ترین عامل جذب سرمایه‌گذاری مالی در ورزش است و حامیان مالی اگر مطمئن شوند که بیش از سایر گزینه‌ها سود خواهند برد، آنگاه در ورزش سرمایه‌گذاری می‌کنند (الخواجه، ۲۰۰۱)؛ شیوع ویروس کرونا که به تعطیلی لیگ‌ها و در پی آن، توقف پخش زنده تلویزیونی انجامید، سبب شد بسیاری از شرکت‌های حامی مالی در قراردادهای حمایتی خود با باشگاه‌ها تجدیدنظر کنند و با استناد به بندهای موجود در قرارداد، از پرداخت حق حمایت مالی برای ادامه فصل انصراف دهند. این اقدام در نگاه نخست ممکن است به‌عنوان زبانی یک‌جانبه برای باشگاه‌های ورزشی تلقی شود، اما واقعیت آن است که حامیان مالی نیز به دلیل عدم بهره‌برداری تبلیغاتی از رویدادهای ورزشی، متحمل زیان‌های بیشتری شده‌اند و چنین واکنش‌هایی را در راستای کاهش خسارت‌های خود اتخاذ کرده‌اند.

نتیجه‌گیری کلی و پیام مقاله

پژوهش حاضر نشان داد که بحران‌هایی همچون کووید-۱۹ نه تنها باعث ایجاد تغییرات اساسی در فعالیت‌های ورزشی و مشاغل مرتبط با آن شده‌اند، بلکه سازمان‌ها و نهادهای ورزشی باید برای بازگشت به شرایط نرمال و رشد مجدد، استراتژی‌های خلاقانه و بومی‌سازی شده‌ای را اتخاذ کنند. پیشنهاد می‌شود که در مراحل بعدی، استراتژی‌های جدید مبتنی بر داده‌ها و تحلیل‌های دقیق تدوین شده و حمایت‌های مالی، بیمه‌ای و تسهیلات ویژه برای کسب‌وکارهای آسیب‌دیده در نظر گرفته شود. این حمایت‌ها باید به‌ویژه شامل مشاغل کوچک و متوسط ورزشی باشد که در شرایط بحرانی بیشترین آسیب را دیده‌اند. همچنین در نظر گرفتن شرایط پساکرونا و تطبیق سازمان‌های ورزشی با تغییرات جدید، به‌ویژه در زمینه سلامت روانی و اجتماعی ورزشکاران و کارکنان، از اهمیت بالایی برخوردار است. علاوه بر این، در راستای حمایت از مشاغل ورزشی، باید توجه ویژه‌ای به بخش‌های کوچک‌تر و مشاغل غیررسمی صورت گیرد تا از کنار گذاشته شدن آنها در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی جلوگیری شود. از طرف دیگر، توسعه و حمایت از فناوری‌های دیجیتال و روش‌های نوین برای برگزاری مسابقات و تمرینات ورزشی از راه دور، به‌ویژه برای حامیان مالی و باشگاه‌ها، می‌تواند راه‌حلی مؤثر برای تداوم فعالیت‌های ورزشی در دوران بحران‌های آینده باشد. اجرای این پیشنهادات، به‌ویژه در استان گیلان، مستلزم همکاری نزدیک بین بخش دولتی، فدراسیون‌ها، هیئت‌های ورزشی و صاحبان کسب‌وکارهای ورزشی است. نقش فعال اداره کل ورزش و جوانان استان گیلان در هدایت این مسیر می‌تواند الگویی برای سایر استان‌ها باشد.

محدودیت‌ها

با وجود دستاوردهای علمی و عملی این پژوهش، محدودیت‌هایی نیز وجود دارد که می‌تواند زمینه‌ساز پژوهش‌های بیشتر و دقیق‌تر در این حوزه باشد. اولین محدودیت پژوهش حاضر، استفاده از روش کیفی به‌عنوان ابزار اصلی تحلیل است که به دلیل نبود داده‌های دقیق کمی، نتایج پژوهش را تنها در چارچوب دیدگاه‌های خبرگان و فعالان حوزه ورزش قرار داده است. بنابراین، در پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود که از ترکیب روش‌های کمی و کیفی استفاده شود تا دقت و عمق تحلیل‌ها افزایش یابد. همچنین، یکی دیگر از محدودیت‌ها به محدودیت جغرافیایی پژوهش مربوط می‌شود؛ زیرا این پژوهش تنها به استان گیلان پرداخته است و در صورت گسترش این پژوهش به سایر استان‌ها و مطالعه تطبیقی با کشورهای دیگر، می‌توان به نتایج جامع‌تر و قابل تعمیم‌تری دست یافت.

پیشنهاد برای مطالعات آتی

با توجه به نتایج این پژوهش و محدودیت‌های موجود، به‌ویژه رویکرد کیفی آن، پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی با بهره‌گیری از روش‌های کمی ابعاد مختلف اثرگذاری این‌گونه بحران‌ها بر بخش ورزش مورد بررسی و تحلیل دقیق‌تری قرار گیرد. در همین راستا، پیشنهادهای پژوهشی زیر قابل طرح است:

^۱ Al-Khaja

- تحلیل تطبیقی تأثیر بحران‌های سلامت عمومی (مانند کووید-۱۹) بر اقتصاد ورزش در ایران و کشورهای منتخب
- بررسی انعطاف‌پذیری و تاب‌آوری مشاغل ورزشی در مواجهه با بحران‌های غیرقابل پیش‌بینی.
- © تبیین نقش فناوری و دیجیتال‌سازی در تداوم فعالیت‌های ورزشی در دوران بحران‌های سلامت‌محور
- تحلیل سیاست‌های حمایتی دولت و نهادهای ورزشی در مواجهه با رکود ناشی از بحران کرونا
- بررسی اثر بحران کووید-۱۹ بر سبک زندگی ورزشی خانوارها و تغییر در الگوهای مشارکت ورزشی

ملاحظات اخلاقی

رعایت دستورالعمل‌های اخلاقی

تمامی مسائل مربوط به قوانین بین‌المللی اخلاق در پژوهش رعایت شده است.

منابع مالی

این پژوهش با حمایت مالی اداره کل ورزش و جوانان استان گیلان انجام شده است.

مشارکت نویسندگان

تمامی نویسندگان سهم یکسانی در انجام پژوهش حاضر داشتند.

تعارض منافع

نویسندگان این مقاله اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تعارض منافع در انجام این پژوهش وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

این پژوهش به سفارش اداره کل ورزش و جوانان استان گیلان صورت گرفته است و از همکاری و حمایت آن مجموعه در مراحل مختلف پژوهش صمیمانه قدردانی می‌شود.

References

- Ahmadi, M., Esfahani Nia, A., Noudehi, M., & Ahmadi, M. (2020). Develop a framework for controlling and compensating for financial losses in the sports industry (Case study: Coronavirus outbreak in Iran). *Contemporary Studies On Sport Management*, 10(20), 97-110. [<https://doi.org/10.22084/smms.2020.21954.2630>] [In Persian]
- Ahmadzadeh, A., Moosavi, S.J., & Dousti, M. (2013). Identifying sports cultural opportunity-Case Study of Mazandaran Province. *Annals of Applied Sport Science*, 1(3), 9-16 [[Link](#)] [In Persian]
- Alavi, S., Karoubi, M., Zabihi, E., & Alavi, S. H. (2020). Covid-19 and Sports Tourism: Identifying Consequences and Providing Solutions. *Tourism Management Studies*, 15(0), 1-32. [<https://doi.org/10.22054/tms.2020.52637.2324>] [In Persian]
- Al-khaja, H.H. (2001). Investors opinions about sports marketing in Bahrain. *International Sport Studies*, 23(1/2), 111-123. [[Link](#)]
- Andreff, M., & Andreff, W. (2011). Economic prediction of medal wins at the 2014 winter Olympics. *North American Association of Sports Economists. Working Paper Series, 3rd European Conference in Sports Economics, Vysoka Skola Eknomicka, Prague*, 17-18 May, 1-28. [[Link](#)]
- Barahmand, R., & Safania, A. M. (2020). Evaluating the Effects of Corona Virus on the Postponement of Tokyo Olympic. *Cultural- Social Studies of Olympic*, 1(2), 33-44. [[Link](#)] [In Persian].
- Chakraborty, I., & Maity, P. (2020). COVID-19 outbreak: Migration, effects on society, global environment and prevention. *Science of the Total Environment*, 728, 138882. [<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.138882>]
- Duarte Muñoz, M., & Meyer, T. (2020). Infectious diseases and football – lessons not only from COVID-19. *Science and Medicine in Football*, 4(2), 85-86. [<https://doi.org/10.1080/24733938.2020.1749422>]

- Farnoosh, G., Alishiri, G., Hosseini Zijoud, S.R., Dorostkar, R., & Jalali Farahani, A. (2020). Understanding the Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 (SARS-CoV-2) and Coronavirus Disease (COVID-19) Based on Available Evidence - A Narrative Review. *Journal of Military Medicine*, 22(1), 1-11. [<https://doi.org/10.30491/jmm.22.1.1>] [In Persian]
- Glaser, B. G. (1992). *Emergence vs forcing: Basics of grounded theory analysis*. Sociology Press. [[Link](#)]
- Hammami, A., Harrabi, B., Mohr, M., & Krustup, P. (2020). Physical activity and coronavirus disease 2019 (COVID-19): specific recommendations for home-based physical training. *Managing Sport and Leisure*, 27(1-2), 26-31. [<https://doi.org/10.1080/23750472.2020.1757494>]
- Heydari, R., Asadollahi, E., & Alizaiy, O. (2021). Identify the Effects of Coronavirus Outbreak on the Sports Industry. *Sport Management Journal*, 12(4), 1203-1232. [<https://doi.org/10.22059/jsm.2021.307792.2547>] [In Persian]
- Khan, Naushad and Naushad, Mahnoor, Effects of Corona Virus on the World Community (February 4, 2020). [<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3532001>]
- Marca. (2020). Retrieved from Available at: <https://www.marca.com/en/football/real-madrid/2020/05/30/5ed22def22601dae698b4604.html>, 30/05/2020. [[Link](#)]
- Mohsenifar, A., Dousti, M., & Tabesh, S. (2023). Identifying and Ranking the Economic Challenges of Beach Soccer Clubs in Mazandaran. *Journal of Sport Management and Development*, 12(4), 216-244. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2019.11068.1822>] [In Persian]
- Nazari, M. (2020). Corona and the responsibility of business researchers. *Journal of Business Management*, 12(1), 1-2. [<https://doi.org/10.22059/jibm.2020.75937>] [In Persian]
- Osko, V., & Shojaei, M. (2015). *Sport is a lucrative leisure or industry (review of sports economics)*. The First National Conference on Modern Sports Science, Professional Sports and Health Promotion, Konbedkavus [[Link](#)] [In Persian]
- Quansah, T., Frick, B., Lang, M., & Maguire, K. (2021). The Importance of Club Revenues for Player Salaries and Transfer Expenses—How Does the Coronavirus Outbreak (COVID-19) Impact the English Premier League? *Sustainability*, 13(9), 5154. [<https://doi.org/10.3390/su13095154>]
- Rizvandi, A., Afrozeh, M.S., & Jalilvand, M. (2020). Examining the Challenges of Sport Business in COVID-19 Virus Period and Outlining Solutions. *Sport Management Studies*, 12(61), 265-288. [<https://doi.org/10.22089/smrj.2020.8872.3026>] [In Persian]
- Rostamzadeh, P., & Yadegar, Z. (2024). Investigating the Position of Sports Industry in Iran's Economy: Input-Output Table Approach. *Journal of Sport Management and Development*, 13(1), 146-167. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2022.22104.2693>] [In Persian]
- Sadeghi, N., Azerbaijani, A., Azizkhani, F., Kaviani, Z., Hojjati, A., Shahbazian, A., . . . Alavian, A. (2020). Assessing the Macroeconomic Dimensions of Coronavirus Outbreak (First Edition). Research Center of the Islamic Consultative Assembly, Office of Economic Studies (Macroeconomics and Modeling Group), Serial Number: 17011 [[Link](#)] [In Persian]
- Sadeqi-Arani, Z., & Alidoust Ghahfarokhi, E. (2022). Sports Business Resilience in the COVID-19 Crisis: The Delphi Qualitative Approach. *Iranian Journal of Management Studies*, 15(1), 69-84. [<https://doi.org/10.22059/ijms.2021.315742.674355>] [In Persian]
- Saebnia, S., & Karimi, F. (2020). A survey the Impact of Corona Disease (Covid-19) on Business Performance of Small and medium businesses of Ardabil province. *Journal of Accounting and Management Vision*, 3(24), 83-93. [[Link](#)][In Persian]
- Safania, A.M., & Barahmand, R. (2020). Assessing the effects of corona virus in the sports industry. *Educational Psychology*, 16(55), 123-135. [<https://doi.org/10.22054/jep.2020.52492.3003>] [In Persian].

- Safania, P., Safania, A.M., & Aryadoost, H. (2020). Investigating the educational and physiological structures of Corona crisis in the sport industry. *Educational Psychology*, 16(55), 95-108. [<https://doi.org/10.22054/jep.2020.52607.3009>] [In Persian]
- Sedigh, S., Hematinezhad, M., Shafiee, Sh. & Gholizadeh, M. (2023). A model for analyzing the development of Iranian sports industry system. *Journal of Sport Management and Development*, 12(1), 1-22. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2020.13780.2085>] [In Persian]
- Spangenberg, J.H. (2004). Reconciling sustainability and growth: criteria, indicators, policies. *Sustainable Development*, 12(2), 74-86 [<https://doi.org/10.1002/sd.229>]
- SRTC. (2020). Analytical Report: The Impact of Corona Virus on Iranian Businesses. [[Link](#)]
- Taherinia, M., & Hassanvand, A. (2020). Economic consequences of Covid-19 disease on the Iranian economy; With an emphasis on employment. *Quarterly Journal of Nursing Management*, 9(3). [[Link](#)] [In Persian]
- Timpka, T. (2020). Sport in the tracks and fields of the corona virus: Critical issues during the exit from lockdown. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 23(7), 634-635. [<https://doi.org/10.1016/j.jsams.2020.05.001>]
- Toresdahl, B. G., & Asif, I. M. (2020). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Considerations for the Competitive Athlete. *Sports Health*, 12(3), 221-224. [<https://doi.org/10.1177/1941738120918876>]
- Wang, C., Horby, P. W., Hayden, F. G., & Gao, G. F. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. *The lancet*, 395(10223), 470-473. [[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30185-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30185-9)]
- Wen, J., Aston, J., Liu, X., & Ying, T. (2020). Effects of misleading media coverage on public health crisis: a case of the 2019 novel coronavirus outbreak in China. *Anatolia*, 31(2), 331-336. [<https://doi.org/10.1080/13032917.2020.1730621>]
- Xu, Z., Shi, L., Wang, Y., Zhang, J., Huang, L., Zhang, C., Liu, S., Zhao, P., Liu, H., Zhu, L., Tai, Y., Bai, C., Gao, T., Song, J., Xia, P., Dong, J., Zhao, J., & Wang, F. S. (2020). Pathological findings of COVID-19 associated with acute respiratory distress syndrome. *The Lancet. Respiratory Medicine*, 8(4), 420-422. [[https://doi.org/10.1016/S2213-2600\(20\)30076-X](https://doi.org/10.1016/S2213-2600(20)30076-X)]
- Yuen, B. (2008). Sport and urban development in Singapore. *Cities*, 25(1), 29-36. [<https://doi.org/10.1016/j.cities.2007.11.004>]